

med 25 informanter i hvert område, udvalgt efter køn, alder, profession og socialt tilhørsforhold. Resultaterne, bl. a. at mænd og ældre personer i almindelighed kender flere navne end kvinder og yngre personer, at kendskabet til navne på nærmere liggende lokaliteter er større end kendskabet til navne på fjernereliggende, og at den erhvervsmæssige interesse for lokaliteterne er en afgørende faktor for bevarelsen af deres navne, er vel ikke overraskende for stednavneforskere, som er vant til at arbejde »i marken«. Men de hviler her på et mere eksakt grundlag. Det er altid mere betryggende at bygge på tal og procenter end på fornemmelser, omend det indtryk måske bliver tilbage, at det statistiske grundlag er noget spinkelt, hvad forfatterne iøvrigt ikke er blinde for.

Synvinklar på ortnamn, som indeholder yderligere et par bidrag, som ikke har kunnet finde omtale her, præsenterer ikke massive, materialetyngede undersøgelser af onomastiske problemer eller problemkomplekser. Og sådan har bogen heller ikke været tænkt. Der er tale om metodiske eksperimenter, som skulle være egnede til at fremkalde debat om, hvad stednavneforskere egentlig vil med deres videnskab, og hvorledes materialet bør gribes an. Som sådan vil bogen komme til at opfylde sit formål.

John Kousgård Sørensen

ALMINDELIG HISTORIE

Deutsche Historiker I-V, herausgegeben von *Hans-Ulrich Wehler*. Kleine Vandenhoeck-Reihe, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1971-72. 116 s. + 136 s. + 148 s. + 120 s. + 152 s.

Hans-Ulrich Wehler sætter i disse år sit præg på tysk historisk forskning gennem en række originale og provokerende økonomisk/strukturelt orienterede studier af Bismarcktiden og den wilhelminske periode, såvel som gennem en omfattende udgivervirksomhed. Til denne sidste hører også disse fem »små« bind. For små af omfang er de jo, til gengæld repræsenterer de et ambitiøst projekt: 30 yngre tyske historikere skriver en serie essays om tyske historikere fra Ranke til Kehr, fra Marx til Dehio.

Det er på alle måder et spændende projekt. Forfatterne spænder over et bredt spektrum af den yngre tyske forskergeneration, og valget af biograf synes alene sagligt, ikke ideologisk betinget. Vi får således en hel historikergenerations nuancerede vurdering af tidligere generationer og deres arbejde. For Wehler selv i det mindste er hensigten med udgivelsen klart erkendt: Før man kan effektuere et brud (som han personligt finder uundgåeligt) må man kende modstanderne, ellers kæmper man i blinde.

Udvalget af biograferede forfattere er iøvrigt ikke lige gennemskueligt. Noget står dog fast: Udgivenen har begrænset sig til afdøde personer, og til det han kalder »herausragende deutsche Historiker«, desuden er udvalget ikke snævert begrænset til universitetshistorikere, men medtager også »die grossen, nicht minder wesentlichen Ausenseiter«, hvad der naturligvis kun er et ekstra plus.

Det betyder således, at ikke blot Marx og Engels er at finde, men også Eckart Kehr, som Wehler selv har gjort så meget for at introducere og aktualisere.

Serien er velegnet både som en hurtig orientering om de behandlede forfattere, og som en glimrende introduktion til hvordan et nyt slægtled af tyske historikere tænker om sine forgængere. Som sådan har den måske endog den største interesse, og den være hermed anbefalet.

Inga Floto

Stadt und Land in der Geschichte des Ostseeraums. Wilhelm Koppe zum 65. Geburtstag überreicht von Freunden und Schülern. Herausgegeben von Klaus Friedland. Lübeck, Verlag Max Schmidt-Römhild, 1973. 212 s.

Av festskriftens åtta huvudförfattare är Karl Jordan och Hartmut Lehmann jubilarrens kolleger vid Kiels Universitet, den förre för medeltidshistoria, den senare för 1900-talet. Sistnämndes artikel om Schleswig-Holsteins huvudstäder är aktuell och följer problemet om denna landsdels struktur från 1500-talet till tiden efter 1945. Särskilt intressanta iakttagelser gör han om Köpenhamns ställning som Schleswig-Holsteins huvudstad. Väsentliga synpunkter på det typologiska fenomenet »residensstäder« ger sig som resultat. Jordans bidrag om Henrik Lejonet och Bremen är mindre stadshistoriskt än allmänt politiskt – det gäller kampen mot ärkebiskoperna. Ahasver von Brandt, tidigare Lübeck, nu professor i Heidelberg, ger en personhistorisk uppsats om två svenska köpmän i Lübeck på 1300-talet, full av stads- och hansehistoriska hänvisningar. I övrigt deltar Karl-Friedrich Krieger, Klaus Friedland (doktorer i Kiel under Koppe, s. 204), vidare Reimer Hansen och från Sverige Kjell Kumlien som författare av huvudbidrag.

Liksom Lehmanns är Papes bidrag huvudsakligen stadshistoriskt: den fria riksstaden Herford i kamp för att slippa att läggas in under Brandenburg 1647–53, metodiskt intressant genom att utgå från en person och en högst lokal problemställning och nå fram till en koncentrerad belysning av stormakternas in-volvering i fredsslutets problem dessa också för Norden så viktiga år. Mer hansehistorisk är Friedland om shetlandshandeln, som följs genom medeltiden in i nyare tid, av samma typ som Herbert Föge, en diss. 1958 »Bremer Bergenfahrt und Bergenfahrer vom 16.–18. Jahrhundert« (s. 177–79). Genom att ge »dissertation abstracts« får den föreliggande volymen ett betydligt vidare intressefält än en vanlig festskrift. Två diss. tillhör 1500-talshistorien. Helga Rossi om lübeckiska stockholmsfarare 1520–40 med utförligt personregister (s. 179–200) och en analys av förvaltningen av klostret Preetz under reformations-tiden av Volker Jasper-Tönnies (s. 174–76) kompletterar därmed en av festskriftsförfattarna, Hansen, som illustrerar Holmeklosters förvandling till Ranzausholm (Fyn) genom Henrik Ranzaus godshandel 1566–68.

I övrigt dominerar medeltidshistorien. Kjell Kumliens uppsats är en sammanfattning av synpunkter han framfört i »Västerås till 1600-talets början«, del II av »Västerås genom tiderna« (1971). De tryckta och otryckta doktorsavhandlingarna ger en inblick i Wilhelm Koppes inspirationsradius: »Die Lübecker Hausbesitzer von 1300–1370« av Hans-Dietrich Nicolaisen (s. 155–73) har utförligt personregister, dansk problem behandlas särskilt i »Der deutsche Kauf-